

ארץ ישראל – החלום

במשך מאות שנים של חיים בגולה לא פסקו היהודים מלחלום על היום שבו ישובו לציון. השבועה העתיקה שנשבעו הגולים בבבל ליוותה אותם מידי יום ביומו:

” אִם-אֶשְׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם-תִּשְׁפַח יְמִינִי.
תִּדְבֶק - לְשׁוֹנֵי לְחֻפֵי אִם - לֹא אֶזְכְּרֶכִי:
אִם-לֹא אֶעֱלֶה, אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֲתִי”

בשיר ובזמר

אם אשכחך - אורי שבח

אם אשכחך – מידד טסה

אם אשכחך - יעקב שוויקי

אם אשכחך – בן סנוף

את כיסופיהם לחזור לא"י ולחדש בה את החיים הלאומים ביטאו היהודים בתפילה, במנהגים ובשירים. מה משותף ללחנים הבאים?

• מהו געגוע?

געגוע הוא רגש המורגש כאשר קיימת תחושת כמיהה או תשוקה לאדם, לרעיון, למקום או לזכרון מסוים. הגעגוע מובע בדרך כלל בשירה ובספרות והוא מלווה ברגשות עצבות וסתחושת חיסרון או אובדן.

וכך מתארים ומסבירים סופרים ומשוררים את רגש הגעגוע:

* איננו מתגעגעים אף פעם למה שלא היה מעולם ברשותנו (אטיין דה-לה בואסי מתוך הספר "על ההשתעבדות מרצון")

* געגוע גורם לאהבה מה שרוח גורמת לאש. מכבה אש קטנה ומעצימה אש גדולה (רוז'ה דה ראביטאן)

* האהבה היא געגועים (מיכה יוסף ברדיצ'בסקי)

* געגוע ישן, כמו צליל לא מכוון, לא נותן לי מנוח. (אלונה קמחי, "מתוך השיר צילו של הקיץ")

נסו גם אתם לתאר או להסביר געגוע, במשפט או בשיר.

דונו בשאלות:

1. כיצד מתאר המתגעגע את מושא געגעו: באילו תיאורים ישתמש?

2. איזה רגש יעביר בתיאוריו?

נסו לתאר מושא געגעועים שאתם זוכרים מניסיונכם.

על נהרות בבל

מזמור קל"ז ספר תהילים

- א על נהרות, בבל-- שם ישבנו, גם-בכינו: בזכרנו, את-ציון.
- ב על-ערבים בתוכה-- תלינו, פנרותינו.
- ג כי שם שאלונו שובינו, דברי-שיר-- ותוללנו שמחה:
שירו לנו, משיר ציון.
- ד איך-- נשיר את-שיר-יהוה: על, אדמת נכר.
- ה אם-אשפחך ירושלים-- תשפח מיני.
- ו תדבק-לשוני, לחפי-- אם-לא אזכרכי:
אם-לא אעלה, את-ירושלים-- על, ראש שמחתי.

'על נהרות בבל' הוא מזמור קינה הפותח את תפילת ערבית בליל תשעה באב בקהילות הספרדיות. נוהגים לומר אותו בישיבה על הקרקע לאות אבל ובנעימת קינה המיוחדת ליום תשעה באב.

המזמור הזה פותח גם את "תיקון חצות", שאף הוא מבכה את חורבן בית המקדש וגלות השכינה. לפי חז"ל, דוד המלך אמר מזמור זה בנבואה, והקב"ה הראה לו את חורבן בית ראשון ושני (גטין נז, ע"ב).

המזמור מתאר בכאב את גולי ציון שהוגלו לבבל ואת שבועתם לא לשכוח את ירושלים. השבועה הזו להעלות את ירושלים על ראש שמחתנו מתקיימת עד היום, כאשר בשמחת החופה חוזר החתן על המלים הללו תוך כדי שבירת הכוס.

זהו אחד ממזמורי התהלים הידועים ביותר והוא מוכר גם בגרסאות בינלאומיות.

על השיר

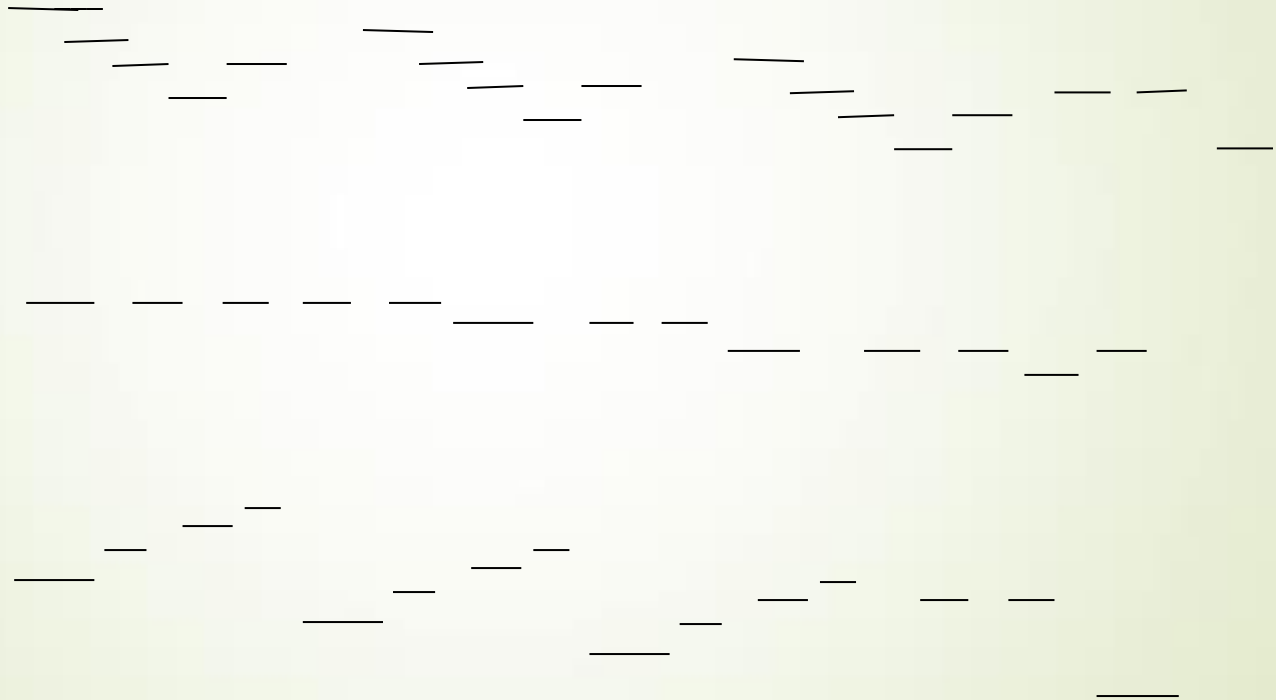
השיר "על נהרות בבל" (Rivers of Babylon) הוא שיר בסגנון הספיריטואלז, שנכתב על ידי ברנט דאו וטרוור מקנוטון מלהקת המלוודיאנס. השיר מבוסס על המזמור בספר תהילים המבטא את כמיהתם של היהודים היושבים בגולה לאחר חורבן בית ראשון והכיבוש הבבלי של ירושלים בשנת 586 לפני הספירה.

הגרסה הפופולרית ביותר של השיר הופקה על ידי להקת בוני אם ב-1978 בבריטניה. קיימת גם גרסה אנגלית בזכות הקלטתו של דון מקלין משנת 1971. קיימות גרסאות רבות לשיר.

- האזינו לשיר בבצוע דון מקלין והבנג'ו ונסו לעקוב אחר הסקוונצות (מעקובות) המרובות.
- התייחסו למליסמות הרבות בעברית (מליסמה - שירת מספר רב של צלילים על הברה אחת) ועל הגורם להוצרותן.

תרשים גרפי של השיר:

התחל מכאן

➤ השוואת ביצועים לשיר על נהרות בבל

➤ "על נהרות בבל" בבצוע שוקי ודורית תוך כדי שירת הקנון.

➤ "על נהרות בבל" בבצוע מידד טסה

➤ "על נהרות בבל" בבצוע בוני-אם

➤ התייחסו לשוני בין הלחנים

➤ הכינו טבלת השוואה בין הלחנים השונים והבצועים השונים לשיר, תוך התייחסות למבצע (זמר/זמרת/הרכב כלי/ הרכב קולי) אופי השיר, כמה בתים, התייחסות לאיזה בצוע אהבת ביותר ומדוע?

➤ הקשר בין הטקסט ללחן. באלו לחנים ניתן למצוא קשר בין מילות השיר ובאילו לא.